

Sevimli, etkileyici ve düşündürücü; fakat yeterince **BİRLEŞTİRİCİ** değil...

Orhan Eskiköy ve Özgür Doğan'ın birlikte yönettikleri belgesel film 'İki Dil, Bir Bavul', Türkiye'nin Doğu bölgesinde yaşayan farklı etnik kimlikler ve bunun toplumsal arenada yol açtığı iletişimsizlik sorununa dikkatleri çekiyor çekmesine de sinema salonundan çıkarken filmin yapımcılarının bu 'ayırım'dan ciddi ciddi rahatsız olduklarına dair herhangi bir sözlü ya da görüntülü hatıra kazanmıyor belleklerimizde...

Üniversiteden yeni mezun olmuş ve ağırlıklı olarak Kürt asıllı Türkiyeliler'in yaşadığı bir Doğu Anadolu köyüne atanmış Denizlili genç bir öğretmenin, okula yeni başlayan minik öğrencileriyle geçirdiği eğitim-öğretim sezonunun öyküsü...

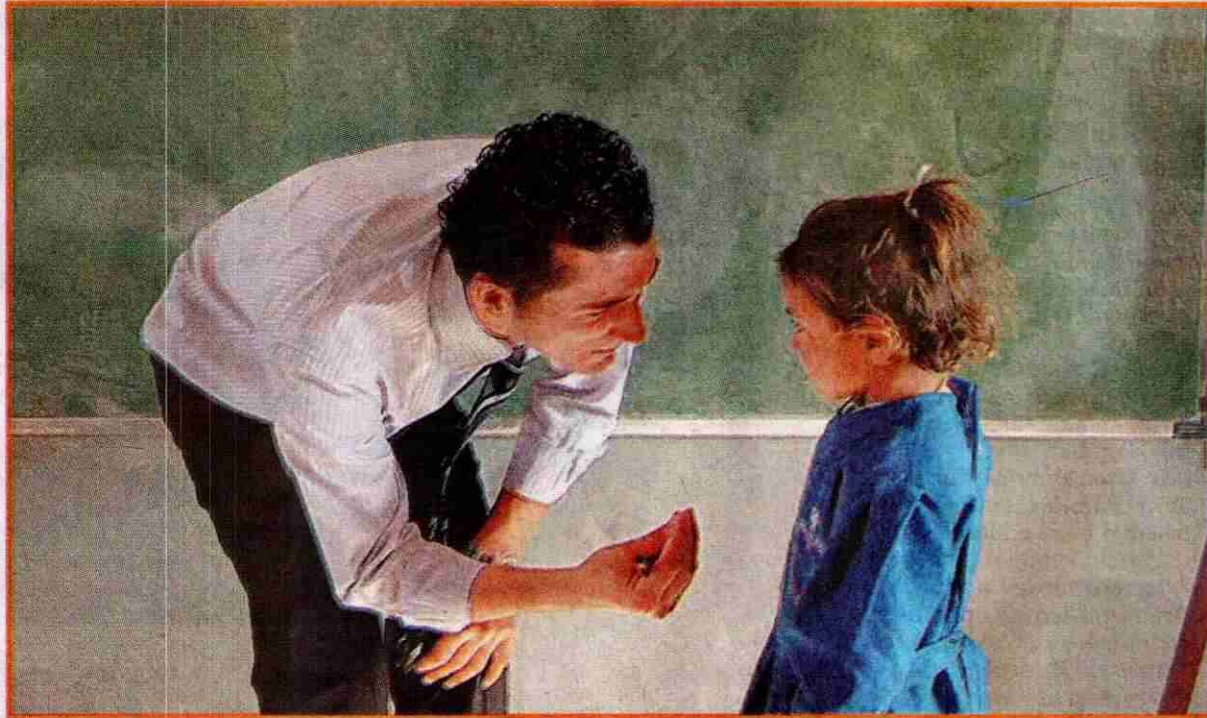
Devletin çiçeği burnunda eğitimcinin sırtına yüklediği görev, ilk aşamada tam anlamıyla trajik gelişmelere sahne olur. Çünkü o Kürtçe bilmemektedir, çocuklar ise Türkçe... Bir yıl boyunca öğretmenin farklı bir topluluk ve kültür içindeki yalnızlığına, çocuklar ve köylülerle yaşadığı iletişim sorunlarına, öte yandan da hayat yolunda ilerlerken anne-babalarından sonra ilk kez yeni bir liderle karşılaşan çocuklardaki olumlu değişimlere tanık oluruz. Son derece sancılı geçen o ilk iletişim sürecinin ardından da gerek öğretmen, gerekse öğrencileri birbirlerini yavaş yavaş tanıyıp anlamaya başlayacaklardır. Her şeyin başı olarak "Türkçe" öğretmekle geçen o bir yılın sonunda, her iki taraf da birbirinden çeşitli güzellikler öğrenmiştir.

Ya da aslında böyle bir şey hiç olmamıştır; bölgede hizmet vererek kazandığı ekstra tazminatları biriktirip kendisine ikinci el bir otomobil alan öğretmenimiz ilk görev yerinden uzaklaşırken, ardından bıraktığı hatıranın böyle olduğunu sanmaktadır.

BU İŞLER, TEK TARAFLI ADIM ATMAKLA YÜRÜMÜYOR

Türkiye Cumhuriyeti'nin en büyük siyasal, ekonomik, toplumsal ve de ekonomik sorunu konumundaki "Kürt meselesi" karşısında sergilediği şaşılacak ölçüde dengeli tavır nedeniyle geçen hafta sonu yere göğe sığdıramadığımız "Nefes"ten sonra, bu hafta sonu da "İki Dil, Bir Bavul"dan aynı düzeyde haz edip ona da benzer bir coşkuyla sahip çıkmayı gerçekten de çok isterdim doğrusu...

Çünkü, ülkemizin anılan meselede karşılıklı olarak atılacak hesapsız kitapsız adımlara şu sıralarda fena hâlde ihtiyacı var. Türk ordusunun terörle savaşmakta gücü tükendiği için değil, siyasal irade artık bu kanlı savaşı bitirmeye karar verdiği için doğdu böyle bir ihtiyaç... Yoksa, ordumuz da ona insan kaynağı sağlayan Türk toplumu da daha bir elli sene boyunca rahatlıkla "ölü ele geçirilen terörist" ve "şehit Mehmetçik" listeleri eşliğinde yaşamaya motive edilmiş durumdaydı. Hükümet ise 1980'erin başlarından beri yaşanan bu kısır döngünün ülkenin öz kaynaklarını nasıl da acımasızca tükettiğinin farkına vararak, "kazanana olmayacağı şimdiden belli olan bir maç tam

ortasında bitirmek" üzere, ardi ardına tarihî adımlar atmaya başladı.

Ancak, bir kez "evi terk etme" sevdasına düşmüş olan PKK'lılar ve onların yandaşlarına, söz konusu adımların statükocu Türkler cephesindeki anlam ve önemini kavratmak ne yazık ki oldukça zor gözüküyor. Aynı şekilde, siyasal otoritenin aldığı risklerin aslında ne kadar saygıya (ve desteklenmeye) değer olduğunu da...

Atacak daha milyonlarca mermisi ve cepheye gönderecek yüz binlerce askeri olan bu devletin "yenildiği için" değil, "bu gidişin yanlış olduğuna kanaat getirdiği" için radikal adımlar attığını kavrayacak beyin yok karşı tarafta... O yüzden ki yaşanan hassas süreci hak ettiği türden bir vakar ve tedbir duygusu içinde karşılamak yerine, "bağışlanan mensuplarını" sınır bölgelerinde cahiliye dönemi Arap kabilelerini andıran abartılı şenlikler eşliğinde karşılatarak ülkenin batısını yok yere bileyleyip duruyorlar. Yarattıkları yoğun öfke dalgası ve bunun olası sonuçlarının farkına varamayacak kadar gözleri dönmüş durumda. Kimbilir, belki de aslında istedikleri tam olarak bu, yani karşı tarafın galeyana gelmesi...

Aynılıkçı kesimin siyasal cephedeki temsilcileri her ne kadar sert, ödünsüz ve uzlaşma kültüründen uzaksa, bu düşüncenin sinema dünyasındaki yansımaları da aynı köseli bakışın izlerini taşıyor ne yazık ki... En üst düzeyde statükocu bir topluluk olarak Türkler, aynılıkçı düşünceden kendilerine doğru dostane bir adım atmasını nasıl ki inatla bekliyor, siyasal alanda bu tavı göremiyorsa, sanatta da aynı inat sürüp gidiyor.

O yüzden ki birbirine yakın tarihlerde gösterime girip objektifini aynı coğrafyaya çeviren ikinci sinemasal anlatı olarak "İki Dil, Bir Bavul", benim bu konuda sevimli mesajlar verme noktasındaki hevesimi büyük ölçüde kırdı. Çünkü söz konusu belgesel film, "İstersek pekâlâ birlikte yaşamayı başarabiliriz" tarzında bir şeyler demiyor. Söylemek istediği şey, özetle şu: "Siz, bir tarafınızda parçalanırsanız, bizim topraklarınıza yıllar yılı binlerce kişilik bir öğretmenler ordusu da gönderseniz, burada işler asla değişmeyecektir. Biz hancıyız, sizler ise yolcusunuz. Gönderdikleriniz günü gelince gerisin geriye giderler, fakat bizim köylülerimiz ve çocuklarımız yine bildikleri dili konuşur, bildikleri gibi yaşarlar.

O yüzden, hiç boş yere çırpınmayın."

Askerliğimdeki bir hafta sonu izninde bitlerimden kurtulmak üzere gittiğim o doğu kenti hamamının sahibi de -İstanbulu olduğumu öğrendikten sonra- benzer bir bakış açısını yansıtan şu sözleri söylemişti bana: "Ne arıyorsun ta buralarda be aslanım? Memleketinden bayağı uzaklara düşmüşsün sen!"

Ben de ona "Fark etmez dayı, burası da benim memleketim" diye cevap verince, o sıcak hamamda buz gibi bir rüzgâr esmişti.

"Karşı taraf"taki bakış açısı işte net olarak bu... Bizler, Kuzey İrlanda'daki İngiliz işgal birlikleriyiz. Kendi fikri-i sabininin esiri olmuş böylesi arkadaşlara fikirlerini soracak olursanız, Alparslan'dan bu yana geçen on yüz yıl, benim gibi "TeCe" vatandaşlarına Van Gölü kıyısında oturup bir balık-ekmek yeme hakkı bile vermiyor!

Sinemada, "Belgesel filmler, yapımcılarının sahip oldukları siyasal ve ahlâkî bakış açısından bütünüyle sıyrılıp, anlattıkları gerçekliği hiç saptırmadan dosdoğru ilerlerler" diye tartışılmaz bir kural yok. Aksine, aynen dramatik kurgular gibi belgeseller de onları çeken kişilerin hayatı yorumlayışına paralel olarak yeniden yapılandırılıp amaca ve isteğe göre farklı farklı biçimlendirilebilir.

"İki Dil, Bir Bavul"un Doğu'ya giden genç öğretmenin idealistçe çabaları ve oradaki pozisyonuna biçtiği değer de bana bu yönüyle "Doğu gerçeği"nin katıksız bir tezahüründen ziyade, sanatçının zihnindeki ideolojik kurgunun belgesel formundaki bir yansıması gibi göründü. Çünkü perdede izlediğimiz şey, Cumhuriyet tarihi boyunca yaşanan aklı yönde binlerce olumlu örneğe rağmen, suyla zeytinyağı kadar birbirine karışmayan, bütünleşmeyen ve kaynaşmayan iki toplumsal yapının tasvirinden öteye geçmiyor. "Birlikte yaşama"ya dair en küçük bir atf, umut kırıtısı ya da istek belirtisi yok bu öyküde... Öyle ki yaptın posteri ne boylu boyunca yazılmış olan şu ifade bile sözünü ettiğim bakış açısını deşifre etmeye yetiyor: "Türk öğretmenin Kürt köyündeki bir yılı"... Okuyan da sanki Fethullah Gülen cemaatine mensup bir öğretmenin kara Afrika'daki kolej serüvenlerinden söz ediliyormuş sanır. Tıpkı "Trabzonlu öğretmen Hasan'ın Kongo'nun derinliklerindeki bir yılı" der gibi araya mesafe koyan, alabildiğine soğuk bir ayırtırma örneği...

Böylesi bir yaklaşımı beğenecek olanlar da çıkabilir hiç kuşkusuz... Fakat, çok açık söylüyorum ki ben beğenmedim. O yüzden, verdiğim yıldızlar da filmin, anlattığı bu öyküyü yorumlayış biçimine değil, onu çekerken harcanan emeğe duyduğum saygıdır. ■

'İki Dil, Bir Bavul'

Yapım Yılı ve Ülkesi: 2008, Türkiye yapımı
Türü ve Süresi: Yarı belgesel-drama / 81 dakika
Yönetmenler: Orhan Eskiköy, Özgür Doğan
Senarist: Orhan Eskiköy
Görüntü Yönetmeni: Orhan Eskiköy
Özgün Müzik Bestecisi: Serkan Güğül (Fragman bestesi)
Kurgucular: Orhan Eskiköy, Thomas Balkenhol
Oyuncular: Emre Aydın, Zülküf Yıldırım, Rozda Huz, Vehip Huz, Zülküf Huz
Yapımcı Şirketler: Peri-San Film Dağıtıcı Şirket: Tigon Film
İçerik Uyarıları: Her yaş grubundan izleyici için uygundur.
Resmî İnternet Sitesi ve Fragmanı:
www.Perisanfilm.Com/School